

- १२.१ कंपनी व्यवहार मंत्रालय (MCA)
- १२.२ कंपनी नोंदणी अधिकारी (ROC)
- १२.३ राष्ट्रीय कंपनी कायदा लवाद मंडळ (NCLT)
- १२.४ राष्ट्रीय कंपनी कायदा अपिलेट लवाद मंडळ (NCLAT)
- १२.५ भारतीय प्रतिभूती विनिमय मंडळ (सेबी - SEBI)
- १२.६ वैधानिक अधिकाऱ्यांशी पत्रव्यवहार करताना घ्यावयाची दक्षता
- १२.७ नमुना पत्रे

प्रस्तावना :

केंद्र सरकार कंपनी व्यवहार मंत्रालयामार्फत कंपनी कायदा २०१३ च्या प्रशासनासंबंधित प्रक्रिया पाहते. केंद्र सरकार कारभार सुरळीत व सक्षम होण्यासाठी आपल्या अधिकाराचे हस्तांतरण प्रादेशिक संचालक, नोंदणी अधिकारी, राष्ट्रीय कंपनी कायदा लवाद मंडळ इ. ना करते.

या पाठामध्ये आपण अशा काही प्रशासकीय वैधानिक अधिकाऱ्यांविषयी जाणून घेणार आहोत. यामध्ये सेबीचाही समावेश आहे. सेबी ही प्रतिभूती बाजारातील नियमन करणारी संस्था आहे.

यामध्ये आपण वैधानिक प्रतिनिधींशी चिटणिसाने पत्रव्यवहार कसा करावा याबाबत मार्गदर्शन घेणार आहोत.

१२.१ कंपनी व्यवहार मंत्रालय (Ministry of Corporate Affairs-MCA) : केंद्र सरकारने व्यावसायिक क्षेत्रावर नियंत्रण व नियमन करण्यासाठी आपले अधिकार कंपनी व्यवहार मंत्रालयाकडे हस्तांतरित केले आहेत.

कंपनी व्यवहार मंत्रालय पुढील कायद्याचे नियमन करते.

- १) कंपनी कायदा २०१३
- २) भागीदारी कायदा १९३२
- ३) मर्यादित दायित्व भागिदारी कायदा २००८
- ४) प्रतिस्पर्धा कायदा २००२
- ५) संस्था नोंदणी कायदा १८६०

एम्. सी. ए. पुढील व्यावसायिक संस्थांवरही देखरेख ठेवते.

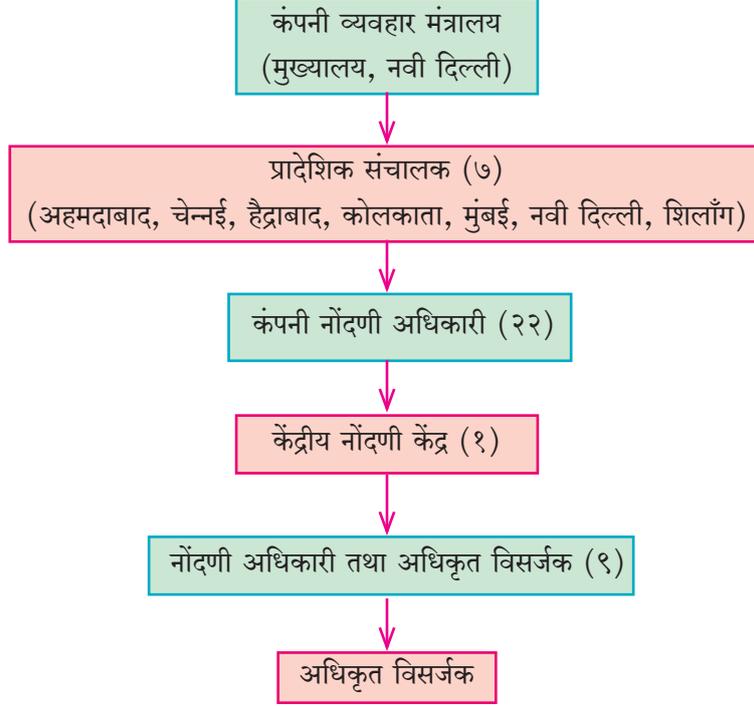
- १) इन्स्टिट्यूट ऑफ चार्टर्ड अकौंटंट ऑफ इंडिया (ICAI)
- २) इन्स्टिट्यूट ऑफ कंपनी सेक्रेटरीज ऑफ इंडिया (ICSI)
- ३) इन्स्टिट्यूट ऑफ कॉस्ट अकौंटंट ऑफ इंडिया.

एम्. सी. ए. ची उद्दिष्टे :

- १) व्यवसाय सुलभ व तर्कसंगत करण्यासाठी कंपनी कायदा २०१३ व इतर निगडित कायदे सोपे व सुलभ करणे.
- २) कंपनी कायद्याचे पालन न करणाऱ्या कंपन्याचा शोध घेणे.
- ३) व्यवसाय क्षेत्राच्या प्रशासनामध्ये सुधारणा करण्यासाठी आणि जबाबदार व्यावसायिक कार्यपद्धतींचा अवलंब करण्यास कंपन्यांना उत्तेजन देणे.

- ४) निकोप स्पर्थेस प्रोत्साहित करणे.
- ५) व्यावसायिक माहिती जनतेसाठी उपलब्ध करणे.
- ६) गुंतवणूकदारांना (भागधारक) सुविधा पुरविणे.

कंपनी कायदा २०१३ नुसार प्रशासकाची संघटनात्मक व्यवस्था

- **प्रादेशिक संचालक (Regional Directors - RDs) :** भारतामध्ये सात प्रादेशिक विभागाचे असे एकूण सात प्रादेशिक संचालक आहेत. ते आपल्या विभागातील कंपनी नोंदणी अधिकारी व अधिकृत विसर्जक यांच्यावर नियंत्रण ठेवतात.
- **अधिकृत विसर्जक :** हे अधिकारी वेगवेगळ्या उच्च न्यायालयाशी निगडित असतात व एन्. सी. एल्. टी. च्या आदेशाने कंपनी विसर्जनासाठी मदत करतात.

१२.२ कंपनी नोंदणी अधिकारी (Registrar of Companies - ROC) : कंपनी कायदा २०१३ नुसार कंपन्यांची नोंदणी करण्यासाठी केंद्र सरकार द्वारे स्वतंत्रपणे नोंदणी अधिकाऱ्याची नियुक्ती केली जाते. त्याला कंपनी नोंदणीचे संपूर्ण अधिकार देण्यात आलेले आहेत. न्यायालयाच्या कक्षेअंतर्गत अधिन राहून तो कंपनीची नोंदणी करतो. कंपनी नोंदणी अधिकारी हा पूर्णवेळ अधिकारी असून त्याच्याकडे कंपनी कायद्यानुसार प्रशासनाचा पूर्ण अधिकार व जबाबदाऱ्या असतात.

नोंदणी अधिकाऱ्याची कर्तव्ये :

- १) कंपन्यांनी सादर केलेली कागदपत्रे कंपनी कायदा २०१३ नुसार अनुपालन केलेले आहे किंवा नाही हे तपासून पाहणे. जर प्राप्त झालेली कागदपत्रे दोषपूर्ण किंवा अपूर्ण आढळल्यास, कंपनीकडून विहित मुदतीच्या आत दुरुस्त करून घेणे. तसेच कंपनीने सादर केलेल्या कागदपत्रावर योग्य तो निर्णय घेऊन तो सादर केलेल्या तारखेपासून ३० दिवसांच्या आत कंपनीला कळविणे बंधनकारक आहे.
- २) निर्धारित शुल्क भरल्यानंतर सादर केलेली कागदपत्रे आम जनतेसाठी, तपासणीसाठी उपलब्ध करून दिली जातात. तसेच त्याची प्रत मागणी करेल त्याला मिळू शकते.
- ३) सादर कागदपत्रे सादर करताना शुल्क आकारले जाते. हे शुल्क कंपनी नियम २०१४ नुसार आकारले जाते.

• नोंदणी अधिकाऱ्याचे अधिकार (Powers of ROC) :

कंपनी कायदा २०१३ नुसार केंद्रसरकारने नोंदणी अधिकाऱ्यास कंपनी कायद्याने दिलेल्या अधिकारा व्यतिरिक्त केंद्र सरकारने नोंदणी अधिकाऱ्यास काही अधिकार प्रदान केले आहेत. ते खालील प्रमाणे आहेत.

- १) पहिल्या वार्षिक सर्वसाधारण सभेव्यतिरिक्त इतर वार्षिक सर्वसाधारण सभेसाठी मुदतवाढ देणे. (जास्तीत जास्त ३ महिने)
- २) कंपनीची नियामक पुस्तके, हिशोब पुस्तके व इतर कागदपत्राची तपासणी करणे.
- ३) आवश्यक असलेल्या दस्तावेजाबाबत लेखी खुलासा मागविणे.
- ४) जर काही कागदपत्रांमध्ये फेरफार अथवा नाहीसे करण्याचा प्रयत्न केला तर नोंदणी अधिकारी अशा कागदपत्रांवर न्यायालयामार्फत जप्ती आणू शकतो.
- ५) कंपनीचे नाव कंपनी नोंदणी पुस्तकातून काढून टाकणे.

१२.३ राष्ट्रीय कंपनी कायदा लवाद मंडळ (National Company Law Tribunal - NCLT)

ही अर्थन्यायिक संस्था असून केंद्र सरकारने कंपनी कायदा २०१३ च्या प्रशासनासाठी जून २०१६ साली एन्. सी. एल्. टी. ची स्थापना केली. ही व्यावसायिक दिवाणी विवाद हाताळते.

लवाद मंडळ दोन सदस्यीय खंडपीठाद्वारे काम करते. यामध्ये एक न्यायालयीन सदस्य व दुसरा तांत्रिक सदस्य असतो. सध्या ११ खंडपीठे कार्यरत असून त्याचे मुख्यालय नवी दिल्ली येथे आहे.

लवाद मंडळाकडे अर्ज किंवा याचिका प्राप्त झाल्याच्या ३ महिन्यांच्या आत निराकरण करणे आवश्यक आहे. कंपनी कायद्यानुसार ठरविल्या गेलेल्या अर्ज व याचिकांवर कार्यवाही करणे या लवादाच्या अधिपत्याखाली येते.

निर्णय निर्गमित करण्यापूर्वी लवाद मंडळ संबंधित पक्षांना त्यांच्या प्रकरणास न्याय देण्यासाठी वाजवी संधी देते. एन्. सी. एल्. टी. च्या निर्णयाविरुद्ध पक्ष राष्ट्रीय कंपनी कायदा अपिलेट लवाद मंडळ येथे अपील करू शकतो.

एन्. सी. एल्. टी. चे अधिकार :

लवाद मंडळाचे काही महत्त्वाचे अधिकार पुढीलप्रमाणे :

- i) लवादाच्या तडजोड व्यवस्थेशी संबंधित सर्व कार्यवाही आणि सुधार ऐकणे व ठरवणे.
- ii) कर्जाची परतफेड करण्याच्या असमर्थतेवर आणि इतर आधारावर कंपनी बंद करण्याची याचिका ऐकणे.
- iii) ठेवीची परतफेड करण्यासाठीची मुदत वाढ याचिका.
- iv) एखाद्या कंपनीच्या दडपशाही किंवा गैरव्यवहाराशी संबंधित प्रकरणे ऐकणे.
- v) कंपनीची वार्षिक सर्वसाधारण सभा व विशेष सर्वसाधारण सभा घेण्याची मागणी.
- vi) एखाद्या कंपनीच्या निधीची विल्हेवाट न करण्याचा आणि कंपनीच्या मालमत्तेचा वापर कंपनीच्या हिताविरुद्ध न करण्याचे निर्देश देणे.
- vii) भाग व प्रतिभूतीच्या हस्तांतरणाच्या नकारासंबंधी तक्रारी ऐकणे व निर्णय घेणे.

१२.४ राष्ट्रीय कंपनी कायदा अपिलेट लवाद मंडळ (National Company Law Appellate Tribunal - NCLAT)

कंपनी कायदा २०१३ हे केंद्र सरकारला एन. सी. एल्. ए. टी. स्थापन करण्याचे अधिकार देते. एन. सी. एल्. ए. टी. हे एन. सी. एल्. टी. किंवा नॅशनल फायनान्सिंग रिपोर्टिंग एजन्सी यांच्या आदेशावरील अपिलाची सुनावणी करते. एन. सी. एल्. ए. टी. ची स्थापना जून २०१६ मध्ये झाली आहे. लवाद मंडळाचे अध्यक्ष आणि जास्तीत जास्त ११ सदस्य कायद्याचे व तांत्रिक तज्ज्ञ असतात. भारतीय दिवाळखोरी मंडळ आणि भारतीय स्पर्धा मंडळाच्या निर्णयाविरुद्धही एन. सी. एल्. ए. टी. कडे अपिल करता येते.

कोणतीही व्यक्ती एन. सी. एल. ए. टी. च्या निर्णयावर समाधानी नसेल तर निर्णय दिल्यापासून ४५ दिवसांच्या आत अपिल सादर करू शकते. एन. सी. एल. ए. टी. तसे आदेश निश्चित करते किंवा बदल करते किंवा बाजूला ठेवते.

जर एखाद्या व्यक्तीला एन. सी. एल. ए. टी. च्या निर्णयाविरुद्ध अपिल करावयाचे असल्यास ६० दिवसांच्या आत सर्वोच्च न्यायालयात अपिल करता येते.

१२.५ भारतीय प्रतिभूती विनियम मंडळ (सेबी) (Securities and Exchange Board of India-SEBI) :

सेबीची वैधानिक संस्था म्हणून स्थापना १९९२ मध्ये झाली. भारतातील प्रतिभूती बाजाराचे नियमन करणारी ही वैधानिक संस्था आहे. सेबीचे मुख्यालय मुंबई येथे आहे. सेबी ही भांडवल बाजार, कंपनीने वितरित केलेले भाग, प्रतिभूती आणि मध्यस्थ जसे : भाग विमेकरी, मर्चंट बँकर्स, दलाल यांचे नियमन व नियंत्रण करते.

सेबीची मुख्य उद्दिष्टे :

अ) प्रतिभूती बाजार व भाग बाजार यांचे नियमन करणे.

ब) गुंतवणूकदारांच्या हिताचे रक्षण करणे व त्यांचे हक्क जोपासणे.

क) प्रतिभूती बाजारातील मध्यस्थांना नियंत्रित करण्यासाठी योग्य पद्धतीने आचारसंहिता विकसित करणे.

१२.६ वैधानिक अधिकाऱ्यांशी पत्रव्यवहार करताना घ्यावयाची दक्षता :

१) **त्वरित उत्तर** : वैधानिक प्रतिनिधीशी पत्रव्यवहार करताना चिटणिसाने पत्रांना वेळेत उत्तर देणे आवश्यक आहे.

२) **कायदेशीर दृष्टिकोन** : वैधानिक प्रतिनिधीशी पत्रव्यवहार करताना चिटणिसाने सर्व कायदेशीर बाबींची पूर्तता झाल्याची खात्री केली पाहिजे. जेथे आवश्यक असेल तेथे आवश्यक ती कागदपत्रे व पुरावे सादर केले पाहिजेत.

३) **अचूकता** : चिटणिसाने सादर केलेली सर्व माहिती सत्य व अचूक असली पाहिजेत.

४) **स्पष्टता** : माहिती देताना किंवा पत्रांना उत्तरे देताना चिटणिसाने माहिती थोडक्यात, स्पष्ट व साध्या भाषेत द्यावी.

५) **संक्षिप्तता** : वैधानिक प्रतिनिधीशी पत्रव्यवहार करताना चिटणिसाने पत्र थोडक्यात व संक्षिप्त लिहिणे आवश्यक आहे.

६) **सौजन्यता** : वैधानिक प्रतिनिधीशी पत्रव्यवहार करताना शिष्टाचाराचे पालन होणे आवश्यक आहे. त्याची पत्रवाचकावर चांगली छाप तयार होते.

१२.७ नमुना पत्रे :

चिटणिसाने वैधानिक अधिकाऱ्यांशी करावयाच्या पत्रव्यवहाराची काही उदाहरणे पुढीलप्रमाणे -

१. वार्षिक सर्वसाधारण सभेसाठी मुदतवाढ मिळणेबाबत कंपनी नोंदणी अधिकाऱ्यांशी पत्रव्यवहार.

जर कंपनीने ठरावीक मुदतीत वार्षिक सर्वसाधारण सभा घेतली नसेल तर मुदतवाढीची परवानगी कंपनी नोंदणी अधिकारी यांच्याकडून घ्यावी लागते. कंपनी नोंदणी अधिकारी तीन महिन्यापर्यंतची मुदतवाढ देऊ शकतो.

मुदतीत वार्षिक सर्वसाधारण सभा न घेण्याची कारणे पुढीलप्रमाणे असू शकतात.

१) बरेच संचालक कामानिमित्त बाहेर असतील त्यामुळे ते वार्षिक सर्वसाधारण सभेस उपस्थित राहू शकत नसतील.

२) कर्मचारी संपामुळे गेल्या काही महिन्यापासून सर्वसामान्य कामकाज बंद असेल.

३) संबंधित अधिकारी विभागाने छपा टाकणे.

उदा. आयकर विभाग (Income Tax Department)

४) आर्थिक वार्षिक विवरण पत्रांना अमान्यता/लेखापरीक्षण झालेले नसणे/अपूर्ण लेखापरीक्षण/नैसर्गिक आपत्ती कारणाने आर्थिक माहिती अनुपलब्धता.

१. वार्षिक सर्वसाधारण सभेसाठी मुदतवाढ मिळणेबाबत कंपनी नोंदणी अधिकाऱ्यास पत्र :

सनराईज लिमिटेड

नोंदणीकृत कार्यालय

मून हाऊस, सिव्हिल रोड, वाशी, मुंबई-४००७०९

CIN : L26942MH2010PLC000111

दूरध्वनी क्र. : ०२२-२२१२५७४५
९१-९९२०३८०५५५

Website : www.sunriselimited.com

E-mail : sunrise@limited.com

संदर्भ क्र. ROC/AGM-११०

दि. ३० जुलै, २०१८

कंपनी नोंदणी अधिकारी

महाराष्ट्र राज्य,

मरीन लाईन्स,

मुंबई - ४०००२०

विषय : आठव्या वार्षिक सर्वसाधारण सभेसाठी मुदतवाढ मिळणेबाबत.

महोदय,

कंपनी कायदा २०१३ मधील कलम ९६ नुसार एक व्यक्ती कंपनी व्यतिरिक्त प्रत्येक कंपनीला वार्षिक सर्वसाधारण सभा घ्यावी लागते. कायद्याप्रमाणे ३१ मार्च, २०१८ या आर्थिक वर्षासाठीची वार्षिक सर्वसाधारण सभा ही ३० सप्टेंबर, २०१८ पूर्वी होणे आवश्यक आहे.

आम्ही आपणास कळवू इच्छितो की आमचे कंपनीचे कर्मचारी दि. २० जून, २०१८ पासून संपावर आहेत. यांमुळे आम्ही आमची हिशेब पुस्तके वेळेत पूर्ण करू शकलो नाही. या सर्व अडचणीमुळे आम्हाला ३० सप्टेंबर, २०१८ पूर्वी वार्षिक सर्वसाधारण सभा घेणे शक्य नाही.

संबंधित हिशेबपत्रके तयार करण्यासाठी प्रयत्न करित आहोत. तरी आम्हाला वार्षिक सर्वसाधारण सभेसाठी दोन महिन्यांची म्हणजेच (३० नोव्हेंबर, २०१८ पर्यंत) मुदतवाढ मिळावी. ही नम्र विनंती.

धन्यवाद.

आपला विश्वासू
सनराईज लिमिटेड करिता

स्वाक्षरी
कंपनी चिटणीस

सोबत : २०१६-१७ च्या वार्षिक अहवालाची प्रत.

२. तांत्रिक सेवेतील अडचण दूर करण्यासंबंधी एम. सी. ए. ला पत्र :

सद्यःस्थितीत कंपन्यांना कंपनी व्यवहार मंत्रालयाच्या (एम. सी. ए.) पोर्टलवर विविध अर्ज इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने सादर करावे लागतात. तथापि, काही वेळा अर्ज डाऊनलोड किंवा अपलोड करण्यात तसेच ई-कागदपत्रावर स्वाक्षरी करण्यात अडचणी येतात. असा मुद्दा कंपनी व्यवहार मंत्रालयासमोर आणावा लागतो. यास तिकीट रेझिंग (Ticket Raising) असे म्हणतात. ही बाब कंपनी व्यवहार मंत्रालयाच्या निदर्शनास आणून द्यावी लागते व त्यावेळी सेवा विनंती क्रमांक (Service Request Number-SRN) तयार होतो. सेवासंबंधी तक्रारीच्या निराकरणासाठी भरावयाच्या फी चलनावर हा क्रमांक नमूद करावा लागतो.

सनराईज लिमिटेड

नोंदणीकृत कार्यालय

मून हाऊस, सिव्हिल रोड, वाशी, मुंबई-४००७०९

CIN : L26942MH2010PLC000111

दूरध्वनी क्र. : ०२२-२२१२५७४५
९१-९९२०३८०५५५

Website : www.sunriselimited.com

E-mail : sunrise@limited.com

संदर्भ क्र. एम सी ए/एस सी-III

दि. १ जुलै, २०१८

वेब माहिती अधिकारी

ए विंग, शास्त्री भवन गैरेज,
नं. १४, डॉ. राजेंद्रप्रसाद रोड,
नवी दिल्ली-११०००१.

विषय : ई फॉर्म संकेतस्थळावर भरण्यात येणाऱ्या अडचणीबाबत.

महोदय,

कंपनीच्या भाग भांडवलामध्ये बदल केल्याचे कंपनी नोंदणी अधिकाऱ्यांना कळविण्यासाठी कंपनीला फॉर्म एस एच-७ सादर करणे आवश्यक आहे.

तथापि, मागील दोन दिवसांपासून सदर फॉर्म मी आपल्या संकेतस्थळावर भरण्याचा प्रयत्न करित आहे. सदर फॉर्म भरत असताना प्रणालीमध्ये 'फाईल खराब झाली आहे आणि ती दुरुस्त केली जाऊ शकत नाही' असा संदेश येतो.

मी समस्येचे निराकरण करण्याचा सर्वतोपरी प्रयत्न केला, परंतु तो यशस्वी झाला नाही म्हणून मी आपणास या प्रकरणामध्ये लक्ष घालण्याची विनंती करित आहे.

कळावे,

आपला विश्वासू,
सनराईज लिमिटेड करिता

स्वाक्षरी
कंपनी चिटणीस

सोबत : फी भरण्याचे चलन

३) गुंतवणूकदाराच्या तक्रार निवारणासाठी पत्र :

गुंतवणूकदार कंपनीकडे विविध कारणांसाठी तक्रार करित असतो जसे : लाभांश, सभेची सूचना, कार्यक्रम पत्रिका, वार्षिक अहवाल इ. न मिळणे. कंपनी अशा तक्रारीचे निवारण त्वरित करित असते. तसे न केल्यास, गुंतवणूकदार ज्या भाग बाजारात कंपनीच्या प्रतिभूती नोंदवल्या आहेत त्या भाग बाजाराकडे किंवा सेबीकडे संपर्क करू शकतो. भाग बाजार किंवा सेबी कंपनीस त्याबाबत आदेश देऊ शकतात. कंपनीला गुंतवणूकदार आणि सेबी किंवा भाग बाजार यांना याबाबत उत्तर देऊन तक्रारीचे निवारण करावे लागते.

सनराईज लिमिटेड

नोंदणीकृत कार्यालय

मून हाऊस, सिव्हिल रोड, वाशी, मुंबई-४००७०९

CIN : L26942MH2010PLC000111

फोन : ०२२-२२१२५७४५,
९१-९९२०३८०५५५

website : www.sunriselimited.com

Email - sunrise@limited.com

संदर्भ क्र. IC/२०१

दि. २ ऑक्टोबर, २०१८

श्री. वैभव जोशी

१०२-A, डॉन अपार्टमेंट,

लिक रोड, माटुंगा,

मुंबई - ४०००२९

(रजिस्टर्ड पोस्टाने)

विषय : वार्षिक अहवाल न मिळाल्याबाबत.

महोदय,

आपले दिनांक २८ सप्टेंबर, २०१८ चे वार्षिक अहवाल न मिळाल्याबाबतचे पत्र मिळाले.

कंपनी कायदा २०१३ नुसार आम्ही ८ व्या वार्षिक सर्वसाधारण सभेची सूचना व वार्षिक अहवाल सर्व भागधारकांना त्यांच्या नोंदणीकृत पत्त्यावर अगोदरच पाठविला आहे.

आपणास सभेची सूचना व अहवाल मिळाला नाही याचा खेद वाटतो आहे. तरी आपणास आपण दिलेल्या पत्त्यावर वार्षिक अहवाल पुन्हा पाठवित आहे.

कळावे,

आपला विश्वासू,
सनराईज लिमिटेड करिता

स्वाक्षरी
कंपनी चिटणीस

सोबत : वार्षिक अहवाल २०१७-१८

प्रत : भारतीय प्रतिभूती विनिमय मंडळ (सेबी)

४) सार्वजनिक ठेवींच्या परतफेडीस मुदतवाढ मिळण्यासाठी राष्ट्रीय कंपनी कायदा लवाद मंडळास पत्र :

कंपनी सार्वजनिक ठेवी जास्तीत जास्त ३६ महिन्यांसाठी स्वीकारू शकते. ठेवी स्वीकारणे व ठेवींची परतफेड याबाबत कोणतीही कसूर झाल्यास राष्ट्रीय कंपनी कायदा लवाद मंडळाकडून कडक कारवाई केली जाते. कंपनी राष्ट्रीय कंपनी कायदा लवाद मंडळास ठेवींच्या परतफेडीस मुदतवाढ मिळण्यासाठी विनंती करू शकते.

सनराईज लिमिटेड

नोंदणीकृत कार्यालय

मून हाऊस, सिव्हिल रोड, वाशी, मुंबई-४००७०९

CIN : L26942MH2010PLC000111

फोन : ०२२-२२१२५७४५

९१-९९२०३८०५५५

website : www.sunriselimited.com

Email - sunrise@limited.com

संदर्भ क्र. NCLT/10/E

दि. १ ऑक्टोबर, २०१८

राष्ट्रीय कंपनी कायदा लवाद मंडळ (NCLT),
'बी' विंग, तिसरा मजला, पर्यावरण भवन
सी जी ओ कॉम्प्लेक्स, लोधी रोड,
नवी दिल्ली-११०००३.

विषय : सार्वजनिक ठेवींच्या परतफेडीसाठी मुदतवाढ मिळणेबाबत.

महोदय,

कंपनीने दि. १ जानेवारी, २०१७ रोजी दहा लाख रुपयांच्या सार्वजनिक ठेवी २ वर्षांच्या मुदतीसाठी स्वीकारल्या आहेत. त्या ठेवीची परतफेड ही दि ३१ डिसेंबर, २०१८ रोजी किंवा त्यापूर्वी होणे आवश्यक आहे.

तथापि, कंपनी आर्थिक अडचणीशी सामना करित असून या परिस्थितीत ठेवीची परतफेड वर नमूद केलेल्या तारखेस करणे कंपनीसाठी शक्य नाही म्हणून संचालक मंडळाने २९ सप्टेंबर, २०१८ रोजी सभा घेऊन एन सी एल टी कडून ठेवींच्या परतफेडीसाठी दोन महिन्यांची मुदतवाढ घेण्याचा ठराव संमत केला आहे. तरी आपणाकडून दोन महिन्यांची मुदतवाढ मिळण्याची आशा करतो. याचिका दोन प्रतीत सादर केली आहे.

आम्ही आपणास विश्वास देतो की कंपनी ठेवींची परतफेड २८ फेब्रुवारी, २०१९ किंवा त्यापूर्वी करेल.
कळावे,

आपला विश्वासू,
सनराईज लिमिटेड करिता

स्वाक्षरी
कंपनी चिटणीस

सोबत : १) ठरावाची प्रमाणित प्रत

२) विहित नमुन्यातील मुदतवाढ फार्म

३) फी भरल्याचे चलन

सारांश

- **कंपनी व्यवहार मंत्रालय (MCA) :** कंपनी कायदा २०१३ आणि इतर संबंधित कायदे आणि नियम यांच्या प्रशासनाशी संबंधित मुख्य वैधानिक संस्था आहे. काही व्यावसायिक संस्थांवरही देखरेख करते. जसे : ICAI, ICSI इ.
- **कंपनी नोंदणी अधिकारी (ROC) :** कंपनी कायद्यान्वये कंपनीची नोंदणी व प्रशासकीय देखरेख करण्यासाठी केंद्रसरकार कंपनी नोंदणी अधिकाऱ्याची नियुक्ती करते. कंपनीची नोंदणी करण्याचे अधिकार त्या राज्यातील न्यायालयीन कक्षप्रमाणे असतात.
- **राष्ट्रीय कंपनी कायदा लवाद मंडळ (NCLT) :** ही अर्थन्यायिक संस्था असून कंपनी कायदा २०१३ मध्ये नमूद केलेले काही विशिष्ट दावे व प्रकरणे हाताळते.
- **राष्ट्रीय कंपनी कायदा अपिलेट लवाद मंडळ (NCLAT) :** एखाद्या व्यक्तीने एन सी एल टी च्या निर्णयाविरुद्ध केलेले अपील या लवादाकडे येते. या लवाद मंडळाच्या निर्णयाबाबत व्यक्तीचे समाधान न झाल्यास त्याला सर्वोच्च न्यायालयात अपील करता येते.
- **भारतीय प्रतिभूती विनियम मंडळ (SEBI-सेबी)**
सेबीची वैधानिक संस्था म्हणून १९९२ मध्ये स्थापना झाली. सेबी भारतातील प्रतिभूती बाजाराचे नियमन करते. भाग बाजारातील व्यवहार, कंपन्यांचे प्रतिभूती वाटप, मध्यस्थ जसे : भाग दलाल, मर्चंट बँकर इत्यादींवर सेबी देखरेख व नियंत्रण ठेवते. गुंतवणूकदारांच्या हिताचे रक्षण सेबी करते.

स्वाध्याय

प्रश्न १ अ) खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१. ..... ही कंपनी कायद्याच्या प्रशासनासाठी जबाबदार असणारी मुख्य अधिकार यंत्रणा आहे.
(अ) कंपनी व्यवहार मंत्रालय (ब) कंपनी चिटणीस (क) संचालक मंडळ
२. कंपनी व्यवहार मंत्रालयाचे मुख्यालय ..... येथे आहे.
(अ) मुंबई (ब) नवी दिल्ली (क) पुणे
३. कंपनी कायदा २०१३ हा सोपा व सुलभ करणे हे ..... चे उद्दिष्ट आहे.
(अ) कंपनी व्यवहार मंत्रालय (ब) कंपनी नोंदणी अधिकारी (क) संचालक
४. .... हा कंपन्यांच्या नोंदणीसाठी जबाबदार असतो.
(अ) कंपनी नोंदणी अधिकारी (ब) सेबी (क) अंकेक्षक
५. कंपनी नोंदणी प्रमाणपत्र ..... वितरित करतो.
(अ) कंपनी नोंदणी अधिकारी (ब) कंपनी व्यवहार मंत्रालय (क) एन सी एल टी
६. कंपनीचे नाव कंपनी नोंदणी पुस्तकातून ..... काढून टाकू शकतो.
(अ) कंपनी व्यवहार मंत्रालय (ब) कंपनी नोंदणी अधिकारी (क) सेबी
७. केंद्र सरकार कंपनी नोंदणी अधिकाऱ्यावर प्रशासकीय नियंत्रक म्हणून ..... ची नियुक्ती करतो.
(अ) कंपनी व्यवहार मंत्रालय (ब) सेबी (क) प्रादेशिक संचालक

८. कंपनी कायद्यातील तरतुदींच्या प्रशासनासाठी केंद्र सरकारने नियुक्त केलेले ..... हे अर्थ न्यायिक मंडळ आहे.
 (अ) कंपनी व्यवहार मंत्रालय (ब) कंपनी नोंदणी अधिकारी (क) राष्ट्रीय कंपनी कायदा लवाद मंडळ
९. एन.सी.एल.टी.च्या निर्णयाविरुद्ध ..... येथे अपील करता येते.
 (अ) एन.सी.एल.ए.टी. (ब) सेबी (क) एम.सी.ए.
१०. एन.सी.एल.ए.टी. च्या निर्णयाविरुद्ध ..... येथे अपील करता येते.
 (अ) एम.सी.ए. (ब) सेबी (क) सर्वोच्च न्यायालय
११. .... ही वैधानिक संस्था भारतातील प्रतिभूती बाजाराचे नियमन करते.
 (अ) एन.सी.एल.टी. (ब) एम.सी.ए. (क) सेबी
१२. भारतातील ..... ही संस्था भाग बाजाराच्या कार्यप्रणालीवर देखरेख ठेवते.
 (अ) सेबी (ब) कंपनी व्यवहार मंत्रालय (क) कंपनी नोंदणी अधिकारी

प्रश्न १ ब) जोड्या जुळवा.

गट 'अ'	गट 'ब'
अ) कंपनी कायदा २०१३ चे प्रशासन	१) सेबी
ब) कंपनी नोंदणी अधिकारी	२) एन.सी.एल.टी.च्या निर्णयाविरुद्ध अपील
क) एन.सी.एल.ए.टी.	३) एन.सी.एल.टी.
ड) प्रतिभूती बाजाराचे नियामक	४) कंपनीची नोंदणी
इ) अर्थ न्यायिक संस्था	५) कंपनी व्यवहार मंत्राल (MCA)
	६) संचालक मंडळ
	७) कंपनी कायदा २०१३
	८) प्रादेशिक संचालक
	९) चेन्नई
	१०) विसर्जक

प्रश्न १ क) खालील प्रत्येक विधानासाठी एक शब्द किंवा शब्दसमूह किंवा संज्ञा लिहा.

- कंपनी कायद्याच्या प्रशासनासाठी जबाबदार असणारी मुख्य अधिकार यंत्रणा.
- कंपनी कायदा प्रशासन व विविध व्यावसायिक संस्था जसे की आय.सी.ए.आय. आणि आय.सी.एस.आय. इ.वर नियमनासाठी जबाबदार मंत्रालय.
- कंपनीस नोंदणी प्रमाणपत्र देणारा अधिकारी.
- कंपनीचे मुख्य कार्यालय असलेल्या राज्यातील असा अधिकारी त्याच्याकडे प्रत्येक कंपनीस नोंदणीसाठी अर्ज करावा लागतो.
- भारतातील व्यावसायिक दिवाणी विवाद हाताळणारे अधिकार मंडळ.
- एन.सी.एल.टी.च्या निर्णयाविरुद्ध अपील करता येणारे अधिकार मंडळ.
- भारतातील प्रतिभूती बाजाराचा नियामक.
- प्रतिभूती बाजारातील भाग बाजार आणि मध्यस्थांच्या कार्यावर नियमन करणारी संस्था.

प्रश्न १ ड) खालील विधाने बरोबर की चूक ते लिहा.

१. कंपनी व्यवहार मंत्रालय हे व्यवसाय क्षेत्राच्या कार्यप्रणालीवर नियंत्रक तसेच कंपनी कायद्याचे प्रशासक म्हणून कार्य करते.
२. आय.सी.एस.आय., आय.सी.ए.आय. इ. सारख्या व्यावसायिक संस्थांवर कंपनी व्यवहार मंत्रालयाला देखरेखीचे अधिकार नाहीत.
३. कंपनीची नोंदणी ही निबंधकामार्फत केली जाते.
४. कंपनी नोंदणी अधिकारी विशिष्ट शुल्क स्वीकारून लोकांना दस्तऐवजाची पाहणी करू देतो.
५. कंपनी कायद्यातील तक्रारीसंबंधित फिर्यादी हे एन.सी.एल.टी.च्या न्यायक्षेत्र येतात.
६. एन.सी.एल.टी.च्या निर्णयाविरुद्धची अपील एन.सी.एल.ए.टी. ऐकू शकते.
७. एन.सी.एल.टी.च्या निर्णयामध्ये एन.सी.एल.ए.टी. बदल करू शकते, रद्द करू शकते किंवा कायम ठेवू शकते.
८. सेबी प्रतिभूती बाजारातील गुंतवणूकदारांच्या हिताचे रक्षण करते.
९. नोंदणी अधिकारी हा प्रतिभूती बाजाराचा नियंत्रक आहे.

प्रश्न १ इ) खालील विधाने पूर्ण करा.

१. व्यवसाय जगतातील कंपनी कायदा व इतर संबंधित कायद्याच्या प्रशासनाची जबाबदारी ..... यांची आहे.
२. कंपनीची नोंदणी ..... मार्फत केली जाते.
३. व्यावसायिक नागरी विवाद हाताळणाऱ्या अधिकारी संस्थेस ..... असे म्हणतात.
४. एन.सी.एल.टी.च्या आदेशाविरोधात अपिल स्वीकारणारी अधिकारी संस्था .....

प्रश्न १ फ) कंसातील अचूक पर्याय निवडा.

गट 'अ'	गट 'ब'
१. प्रतिभूती बाजारातील नियामक	.....
२. एम.सी.ए.	.....
३.	एन.सी.एल.टी.च्या आदेशाविरोधात अपिल

(एन.सी.एल.ए.टी., कंपनी कायद्याचे प्रशासक, सेबी SEBI)

प्रश्न १ ग) एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

१. कंपनी कायदा व भागीदारी कायद्याचे प्रशासकीय अधिकारी संस्थेचे नाव लिहा.
२. कंपनीच्या विसर्जनासाठी मदत करणाऱ्या उच्च न्यायालयाशी संलग्न असलेल्या अधिकारी संस्थेचे नाव लिहा.

प्रश्न १ ह) खालील वाक्यातील अधोरेखित शब्द दुरुस्त करून वाक्य पुन्हा लिहा.

१. कंपनी नोंदणी अधिकारी भारतीय रोखे खरेदी विक्रीच्या व्यवहारावर देखरेख व नियंत्रण ठेवते.
२. एन.सी.एल.टी.च्या आदेशा विरोधात एन.सी.एल.ए.टी.कडे ९० दिवसात अपिल करता येते.

प्रश्न २) खालील संज्ञा/ संकल्पना स्पष्ट करा.

१. कंपनी व्यवहार मंत्रालय. (MCA)
२. कंपनी नोंदणी अधिकारी. (ROC)
३. एन.सी.एल.टी. (NCLT)
४. एन.सी.एल.ए.टी. (NCLAT)
५. सेबी (SEBI)

प्रश्न ३) थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१. कंपनी नोंदणी अधिकाऱ्याचे अधिकार विशद करा.
२. एन.सी.एल.टी.चे अधिकार विशद करा.
३. कंपनी व्यवहार मंत्रालयाची (एम.सी.ए.) उद्दिष्टे काय आहेत?

प्रश्न ४) खालील विधाने सकारण स्पष्ट करा.

१. केंद्र सरकारने कंपनी व्यवहार मंत्रालयाची स्थापना विशिष्ट उद्दिष्ट पूर्तीसाठी केली आहे.
२. कंपनी कायदा २०१३ ने नोंदणी अधिकाऱ्यास विशिष्ट अधिकार दिले आहेत.
३. केंद्र सरकारने एन.सी.एल.टी.ला विशिष्ट अधिकार दिले आहेत.

प्रश्न ५) खालील प्रश्न सोडवा.

१. वार्षिक सर्वसाधारण सभेस मुदत वाढ मिळावी म्हणून नोंदणी अधिकाऱ्यास पत्र लिहा.
२. तिकिट रेझिंग संदर्भात एम.सी.ए. ला पत्र लिहा.
३. गुंतवणूकदाराच्या तक्रारीस उत्तर देणारे पत्र लिहा.
४. ठेवी परत फेडीसाठी मुदतवाढ मिळण्याबाबत एन.सी.एल.टी.ला पत्र लिहा.

२०२२